

15. Матвіїшин В. Г. Світова література у перекладацькій, критичній та художній діяльності Івана Франка [Текст] / В. Г. Матвіїшин // Література. Час. Постаті. Літературознавчі статті, спогади, матеріали до бібліографії на вшанування пам'яті Володимира Матвіїшина / упоряд. Н. Яцків. – Івано-Франківськ : Прикарп. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2013. – С. 294-314.

16. Матвіїшин В. Г. Українсько-французькі літературні зв'язки ХІХ – поч. ХХ ст. [Текст] / В. Г. Матвіїшин. – Львів: Вища школа, 1989. – 166 с.

17. Мирошніченко В. В. Про перекладацький недомисел та курйози [Електронний ресурс] / В. В. Мирошніченко – Режим доступу : <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/11074/1/Myroshnychenko.pdf>.

18. Шалата М. Щось від Стефаника було в його характері [Текст] / М. Шалата // Література. Час. Постаті. Літературознавчі статті, спогади, матеріали до бібліографії на вшанування пам'яті Володимира Матвіїшина / упоряд. Н. Яцків. – Івано-Франківськ : Прикарп. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2013. – С. 585-589.

УДК 82.09(44):821.161.2-31.091Гоголь.03=133.1

Ірина Кушнір
(Львів)

М. ГОГОЛЬ У ФРАНЦУЗЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ: ПРОДОВЖЕННЯ ТРАДИЦІЇ ПРОФ. В. Г. МАТВІЙШИНА

Стаття торкається проблеми реценції творчості М. Гоголя у Франції: історія перекладів його творів, головні критичні дослідження творчості письменника французькими літературознавцями та інформація про нього в інтернет-джерелах. Важливим доповненням є інформація про перекладачів творів М. Гоголя французькою мовою.

Ключові слова: реценція, переклад, повість.

М. Гоголь – неординарна особистість на літературному горизонті України та Росії, знайшов своїх читачів і шанувальників у Франції. Значення творчості Гоголя для літератури ХІХ ст. величезне. Ще у 30-ті роки ХІХ ст. з'являються перші переклади творів М. Гоголя німецькою, чеською та іншими мовами. Переклади відіграли значну роль в ознайомленні світової спільноти з доробком письменника. На початку ХХ ст. твори М. Гоголя вийшли у перекладі на арабську, китайську, японську. У ХХ ст. значно зросла світова популярність М. Гоголя. До найпопулярніших перекладів належать «Ревізор», текст якого нерідко адаптується

при постановці до місцевих умов, набуваючи нового прочитання, «Мертві душі», та повісті («Ніс», «Шинель», «Портрет» та ін.).

Метою запропонованої статті є дослідження рецепції творчості М. Гоголя у Франції: історія перекладів його творів, дослідження про письменника. Об'єктом вивчення стали французькі переклади творів М. Гоголя, дослідження французьких літературознавців та інформація про нього в інтернет-джерелах.

Серед українських досліджень рецепції М. Гоголя у Франції найзначнішим здобутком є ґрунтовне вивчення французького перекладу «Тараса Бульби», зроблене проф. В. Г. Матвійшиним у статті «Українське козацтво у творчій інтерпретації Миколи Гоголя і Проспера Меріме» [1]. Звідси актуальність статті, що є спробою продовжити вивчення рецепції творчості М. Гоголя у французькій культурі, до того ж його твори входять у програму світової літератури для студентів гуманітарного спрямування у французьких університетах і вищих школах.

М. Гоголь значно виділяється на літературному горизонті ХІХ ст. тим, що його фантастика і місцевий колорит допомагають творчо трансформувати жорстоку реальність у фантастичну феєрію, що сприяло зацікавленню французького читача. На жаль, двохсотліття з дня народження М. Гоголя у Франції пройшло непоміченим, проте це не зменшує значення творчості для світового красного письменства цього «русинського Растіньяка та українського міфотворця», як його називає у своїй статті Жан Монтено [5].

Цікаво прослідкувати, як визначають національну приналежність М. Гоголя у французьких інтернет-джерелах: згідно з Вікіпедією він «*un écrivain russe d'origine ukrainienne, né à Sorotchintsy dans le gouvernement de Poltava (Empire russe)*», тобто, російський письменник українського походження [3]. На інших сайтах читаємо «*écrivain ukrainien d'expression russe*», тобто, український письменник, що писав російською [8], у відомому французькому словнику Ларус М. Гоголя називають російським письменником «*écrivain russe*» [7] та українським письменником на українському сайті [8]. Зокрема сам М. Гоголь про свою національну приналежність писав 1844 р. наступне: «*Je ne sais pas quelle âme j'ai, russe ou ukrainienne. Je ne peux pas accorder ma préférence à l'une ou l'autre des nations. Les deux sont douées largement par Dieu et doivent vivre ensemble dans leur diversité*»[8].

Своєрідне «відкриття» творчості Гоголя датується 1845 р., коли з'явився переклад Луї Віардо під назвою «Російські оповідання». «Шинель» була перекладена П. Меріме 1856 р. та увійшла до збірки «На березі Неви». Це також «Ревізор» перекладений Марм'є (зб. «Два спадки», 1856). Пізніше переклад «Ревізора» здійснений Шаландр 1875 р.

[4]. «Мертві душі» з'явилися у перекладі Е. Моро (1858) та Шар'єра (1859). Тоді ж і написані перші дослідження творчості М. Гоголя, зокрема інформація про письменника з'явилася в Каталозі російських книжок, складеному Межов. Отже, 50-і – 60-і р.р. ХІХ ст. можемо назвати періодом відкриття М. Гоголя у Франції.

Другий етап припадає на ХХ ст., коли кількість перекладів збільшується і відповідно зацікавлення М. Гоголем зростає, з'являються більш глибокі та ґрунтовні дослідження його творів. Сюди належить переклад Константина Андронікова дослідження Дмитрія Мережковського «Гоголь і чорт»². Найбільш значними є переклад французькою мовою есе В. Набокова «М. Гоголь»³, публікація про М. Гоголя у збірнику «Література-2». Детальне дослідження творчості М. Гоголя французькою мовою запропоноване Анрі Троя під назвою «Гоголь»⁴. Важливим знайомством з цим письменником у Франції стала книга Луї Леже 1914 р.⁵, який і раніше звертався до творчості М. Гоголя у книзі «Російська література». Слід згадати і передмову до роману «Мертві душі» Густава Окутюрьє⁶, котрий здійснив переклад для видання повного зібрання творів М. Гоголя у Франції 1966 р.

Третій етап охоплює дослідження кін. ХХ ст. до наших днів. Туди належать наступні: Ежен-Мельхіор де Воґе «Російський роман» (Eugène-Mélchior de Vogüé *Le roman russe, L'Age d'Homme, réédition, 1971*), Лусіан Раїку «З Гоголем, есей про невисловлене» (Lucian Raïcu *Avec Gogol, essai sur l'inconsistance, L'Age d'Homme, 1992*), Абраам Терц «У тіні Гоголя» (Abraham Tertz (Andréi Siniavski) *Dans l'ombre de Gogol*, переклад Georges Nivat, Éd. du Seuil, 1975, перевидання 1978), Жорж Ніва «До кінця російського міфу. Есей про російську культуру від Гоголя до наших днів», де розділ про Гоголя називається «Гогольград» (ст. 20-39))⁷. У

² Dmitri Merejkowsky *Gogol et le diable*, traduction de Constantin Andronikof – Gallimard, 1939.

³ Vladimir Nabokov *Nikolai Gogol* – New York, 1946. Vladimir Nabokov *Nikolai Gogol*. Traduction française – La Table Ronde, 1953.

⁴ Анрі Троя (псевдонім Лева Асланович Тарасова, 1911-2007) – франц. письменник, автор книги Henri Troyat *Gogol* – Flammarion, 1971.

⁵ Луї Леже (Louis Léger, 1843-1923) – франц. дослідник, спеціаліст з слов'янських мов і культур. Автор книг *Nicolas Gogol*, Paris : Bloud & cie, 1914, та *la Littérature russe*; Paris, 1892.

⁶ Густав Окутюрьє (Gustave Aucouturier, 1902-1985) – франц. журналіст, перекладач видатних рос. письменників, працював над перекладом повного зібрання творів Гоголя (1966). Автор хронології життя Гоголя *Chronologie de Gogol // Nicolas Gogol, Les Âmes mortes*, Gallimard, 1973.)

⁷ Жорж Ніва (Georges Nivat, 1935) – франц. дослідник-славіст, перекладач, проф. Женевського унів., очолив видання колекції *Slavica* (вид. *L'Âge d'Homme*) присв. рос. літ. та літ Сх.Європи. Автор книг у співпраці Efim Etkind, Georges Nivat, Ilya Serman et Vittorio Strada, *Histoire de la littérature russe, t. 2 : Le XIXe siècle. L'époque de Pouchkine et de Gogol*, 86

співпраці з Є. Еткіндом, І. Серманом, В. Страда Ж. Ніва видав ґрунтовну працю про російську літературу. Слід відзначити дослідження повістей М. Гоголя Анастасії Віноградової «Перші уроки про «Сант-Петербурзькі оповідання»» (Anastasia Vinogradova *Premières leçons sur Nouvelles de Saint-Petersbourg*, PUF, 1998) та працю Вололимира Топорова «Апологія Плюшкіна. Про людський вимір речей», за яку автор отримав Премію Русофонії 2011р. (Vladimir Toporov *Apologie de Pluchkine. De la dimension humaine des choses*, trad. du russe par Luba Jurgenson, Lagrasse, Verdier/poche, 2009 (Prix Russophonie 2011)).

Серед сучасних дослідників творчості Гоголя: Сільвет Сульє (Sylvette Soulié), перекладач, член асоціації російської мови в університеті Нансі-Метц, Мішель Ніке (Michel Niqueux),⁸ дослідник та перекладач, хто сприяв виданню окремого випуску журналу «Різні аспекти Гоголя» 2010 р.[2].

Вищезгадана інформація демонструє, що творчість М. Гоголя викликає постійне зацікавлення у ХХ столітті. Про це свідчить також і діяльність Гоголівського комітету та видання окремого випуску журналу, присвяченого творчості М. Гоголя у 1952 р. (NICOLAS GOGOL. Les Edeuvers français reunis – Paris, 1952 / Revue mensuelle Europe n° 79-80 (numéro spécial sous le patronage du comité Gogol) – Juillet-Août, 1952).

На найпопулярніших французьких сайтах, які продають книги, пропонуються і твори М. Гоголя. Найдорожчими є антикварні видання, серед яких:

1. *Tarass Boulba*. Traduction de Louis Viardot. Préface de Paul Reboux. Dessins et eaux-fortes de P. Arcangioli. Lyon, Editions d'Art Les Emeraudes, 1949. Tirage à 400 exemplaires. €450.00.
2. *La Foire de Sorochinietz*. Paris. Editions Galatea. 1945. 1 volume in-folio, en feuilles, sous chemise et étui. Illustré d'eaux-fortes originales de Véra. 1 des 13 exemplaires numérotés imprimés sur Lana, tirage de tête, contenant une suite en noir et une plaque de cuivre correspondant à l'illustration de la page 69. €320.00.
3. *Tarass Boulba*. Preface de Paul Reboux / Gogol Nicolas €220.00
4. *La foire de Sorochinietz*. Edition originale de la traduction de Jarl-Priel. 13 eaux-fortes originales de Véra, dont 11 à pleine pages. Edition tirée à 300 exemplaires. €180.00.

Paris, Fayard, 1996, 1290 p.; Georges Nivat *Vers la fin du mythe russe. Essai sur la culture russe de Gogol à nos jours*, Collection *Slavica*, L'Âge d'Homme, Lausanne, 1982.

⁸Мішель Ніке (Michel Niqueux) – дослідник рос. літ. та культури, проф. унів. міста Каен (у1992). Автор книги Michel Niqueux *Étude sur Nicolas Gogol, "Nouvelles de Pétersbourg"*, Ellipses; а також спецвипуску *Numéro spécial publié sous la direction de Michel Niqueux Avant-propos*, par Véronique Jobert LA REVUE RUSSEN° 34 (année 2010) « Vues de Gogol ».

Особливо популярними серед французьких читачів є кишеньковий формат. У колекції кишенькового формату вийшли (у хронологічному порядку):

1. *Nouvelles de Pétersbourg*, avec dossier, Garnier-Flammarion, 1998.
2. *Nouvelles de Pétersbourg*, édition de Jean-Louis Backès, Sylvie Threl Cailleteau, avec les deux versions du *Portrait*, Le Livre de Poche, Classiques de Poche, 1999.
3. *Les Nouvelles de Pétersbourg* (trad. André Markowicz, préf. Jean-Philippe Jaccard), Arles, Actes Sud, coll. « Babel » (n° 790), 2007, poche, 411 p. (ISBN 978-2-7427-6536-2).
4. *Les âmes mortes*, traduction de Marc Séménoff, Garnier-Flammarion, réédition corrigée, 2009.
5. *Tarass Boulba*, traduction de Michel Aucouturier, Folio. *Tarass Boulba*, traduction de Jarl-Priel, Garnier-Flammarion, mise à jour 2009.
6. *Le révizor*, traduction d'Arthur Adamov, Garnier-Flammarion, mise à jour 2009.

Крім того, для вивчення російської мови вийшло двомовне видання (російська-французька) таких книг: *Le journal d'un fou* (1990), *Le portrait* (1998), вид-во Folio bilingue.

Під керуванням Г. Окутюрьє здійснене повне видання творів М. Гоголя як 185 том Бібліотеки Пляяди, що вийшло у видавництві Галімар 1966 р.⁹ Наступне перевидання – 1975 р.¹⁰ Найновіше повне видання датується 1985 р. Окремим виданням вийшли п'єси М. Гоголя у французькому перекладі Андре Марковіча¹¹ 2006 р., у його ж перекладі з'явилися «Петербурзькі оповідання» та «Мертві душі» 2010 р.

Безперечно, «Ревізор» М. Гоголя надзвичайно популярний та має ряд французьких перекладів. Перший переклад 1922 р. зроблений М. Семьоновим, перевидання 1952 р. (*Le Révizor suivi de Mariage. Traduit du russe par*

⁹ Nicolas Gogol, *Œuvres complètes*, traduction d'Henri Mongault, notes de Gustave Aucouturier, Au sommaire : *les nouvelles ukrainiennes, les nouvelles pétersbourgeoises, l'apport de Rome, le théâtre de Gogol, le Révizor et ses prolongements, le grand dessein de Gogol*. – Paris, Gallimard, Bibliothèque de la Pléiade, 1966, 1953p.

¹⁰ *Oeuvres complètes – Édition publiée sous la direction de Gustave Aucouturier. Bibliothèque de la Pléiade / GOGOL (Nicolas)(1809-1852), [Gustave AUCOUTURIER], [José JOHANNET], [Michel AUCOUTURIER], [Henri MONGAULT], [Boris de SCHLOEZER], [Sylvie LUNEAU], [Marguerite DERRIDA], [André BARSACQ] et [Victor BALALAEFF].* PARIS, NRF/Gallimard - 1975, (1966) - R.17,5x11,5 – Pleine peau verte, dos lisse – auteur, titre et filets en doré; jaquette Rhodoïd transparent; fausse jaquette blanche et petite vignette illustrée en noir; tranche de tête bleue; 2 signets verts; gardes vertes; CXXI, 1953 et (5) pages; papier bible. Étui cartonné gris muet. (Collection Bibliothèque de la Pléiade - 185).

¹¹ Андре Марковіч (André Marcowicz, 1960) – франц. поет, перекладач. *Théâtre complet*, traduction d'André Marcowicz, Babel/Actes Sud, 2006; *Les nouvelles de Pétersbourg*, traduction d'André Marcowicz, Babel, Actes Sud, 2007 ; *Les âmes mortes*, traduction d'André Marcowicz, Babel/Actes Sud, 2010.

Marc Semenoff. – Paris: Plon, 1922, 221 p.) До перевидань у ХХ ст. належить «Ревізор» у перекладі А. Адамова (*Le révizor*, traduction d'Arthur Adamov, Garnier-Flammarion, mise à jour 2009). Рідкісним вважають видання «Ревізора» у Женеві 1967 р., де вміщене дослідження П. Меріме про М.Гоголя. (*Le Revizor - Nouvelles*. Edito-Service / Genève 1967. In-8 cartonnage éditeur décoré. Frontispice & illustrations de Roland Topor. Etude sur Gogol par Prosper Mérimée. Préface de Gilbert Sigaux. Edition originale. Rare.)

Особливої уваги заслуговує «Тарас Бульба» М. Гоголя. Твір вперше вийшов у журналі «Revue independante» 1838 р. [1]. За кількістю видань і перевидань «Тарас Бульба» побив усі рекорди, зазначає В. Г. Матвійшин [1, 80], хоча і зі значними втратами при адаптації українських реалій у тексті для французького читача. На підставі видання 1845 р. у перекладі Л. Віардо П. Меріме написав критичний аналіз 1851 р. Популярності М. Гоголю додала також похвальна стаття Ш. де Сен-Бьова 1845 р, найвпливовішого критика того часу [1, с. 81]. Перекладу сприяло особисте знайомство М. Гоголя і П. Меріме 1837 р. у Парижі. Спілкування не мало мовного бар'єру, оскільки сам М. Гоголь володів французькою мовою і здійснював переклади на французьку [1, с. 78]. Ще 1838 р. М. Гоголь як перспективний митець представлений французьким читачам у статті графа Адольфа де Сіркура [1, с. 80]. Серед інших перекладачів «Тараса Бульби» Л. Віардо (перевид.1949)¹² та Жарль Пріель¹³ (видання 1927, 1931, 1957 р.р.).

Значною подією в культурному житті стала театральна постановка 1960 р. «Мертвих душ» на сцені паризького театру Одеон¹⁴. Це по-

¹² Луї Віардо (Louis Viardot, 1800-1883) – письменник, мистецтвознавець, критик і перекладач з рос. та ісп. Автор передмов та перекладів творів Гоголя: Préface du recueil de *Nouvelles Russes* de Nicolas Gogol, Paulin, 1845; *Nouvelles russes de Nicolas Vassiliévitch Gogol: Préface Tarass Boulba Les Mémoires d'un fou La Calèche Un Ménage d'autrefois Le Roi des Gnomes*, 1845; *Tarass Boulba*. Traduction de Louis Viardot. Préface de Paul Reboux. Dessins et eaux-fortes de P. Arcang. ioli Lyon, Editions d'Art Les Emeraudes, 1949.

¹³ Жарль Пріель (Jarl Priel, 1885-1965) – франц. письменник, перекладач. Серед його перекладів творів Гоголя: *Tarass Boulba* de Nicolas Gogol. Paris, à l'enseigne du pot cassé, 1927. In-8, 211 pages. Illustrations en noir par Alexandra Potozky-Stchekotikhina. Tirage numéroté sur papier Chesterfield; *Veillées d'Ukraine* de Nicolas Gogol. Paris, à l'enseigne du pot cassé, 1928. 2 volumes in-12, 219-216 pages. Illustrations par Henry Chapron. Tirage numéroté sur papier Chesterfield; *Tarass Boulba* de Nicolas Gogol. Paris, Éditions de La Pléiade, 1931. 29 eaux-fortes en couleurs par A. Grinevsky, dont 12 hors-texte. Tirage limité à 100 exemplaires; *Veillées d'Ukraine* de Nicolas Gogol, nouvelle édition. Paris, Éditions Émile-Paul Frères, 1936. In-8, 201 pages; *La foire de Sorochiniets* de Nicolas Gogol. Paris, Éditions Galatea, 1945. In-4, 80 pages, en feuillets, sous couverture rempliée, chemise et étui. 13 eaux-fortes originales de Véra, dont 11 à pleine page. Tirage à 300 exemplaires numérotés; *Tarass Boulba* de Nicolas Gogol. Paris, Éditions G.P., 1957. 254 pages. Environ 60 illustrations en noir et en couleurs.

¹⁴ *Les Âmes mortes* d'après Nicolas Gogol, mise en scène par Roger Planchon, Théâtre de la Cité de Villeurbanne, Odéon-Théâtre de France, 1960.

яснюється тим, що цей твір М. Гоголя надзвичайно популярний і має найбільше перекладів. Вперше «Мертві душі» з'явилися у перекладі Е. Моро 1858р. та Е. Шар'єра 1859р.¹⁵. Наступне видання цієї повісті – 1925 рік у перекладі Е. Монго¹⁶. Інші переклади повісті вийшли 1952, 1960, 1980 р.р. Серед перекладачів М. Семьонов (1922, 1969, 1978)¹⁷, М. Ерістов, Женжис-Хан, Борис де Шльозер (1952), Н. Полтавцев, В. Ашер (1957). Видання 1948 р. у перекладі А. Монго з офортами Марка Шагала (*Les âmes mortes*, trad. de H. Mongault. Eaux-fortes originales de M.Chagal. Paris, Ttrtiade editeur, Presses l'Imprimerie Nationale de France, 1948) та у перекладі А. Адамова, що перевидане 1964 р. є бібліографічною цінністю (*Les aventures de Tchitchikov ou les âmes mortes. Traduction du russe par Arthur Adamov.* – Paris: CLUB DES LIBRAIRES DE FRANCE, 1964. In-8 relié toilé rouge orné sous rhodoïd orné. Signet Un des 3500 exemplaires numérotés sur vélin blanc. Illustré d'eaux-fortes de Marc Chagall). Найновіше видання «Мертвих душ» датується 2005 у перекладі Анни Колдфі-Фокар¹⁸, яка працює викладачем в університеті Париж IV та є дослідницею творчості М. Гоголя [2].

Декілька коментарів щодо перекладів повістей Гоголя: з диканського циклу гоголівських творів на українську тематику під назвою «Вечори на хуторі біля Диканьки» французькою мовою відомі «Сорочинський ярмарок», «Вечір проти Івана Купала», «Майська ніч, або Утоплена», «Втрачена грамота», «Ніч перед Різдом», «Іван Федорович Шпонька та його тітонька», що вийшли у видавництві Галімар 1989 р.¹⁹

З 1835 р. миргородський цикл продовжує українську тематику в творчості М. Гоголя, автор розробляє також і російську тематику,

¹⁵ *Les Ames mortes* Paris, Hachette, 1859. 2 vol. (130 x 185 mm) de xxxi-346 et xxxii-368 pp., demi-chagrin rouge, dos à nerfs ornés de filets à froid, titres dorés, tête dorée, date en pied, couv. cons. (Reliures modernes). Rare. Édition originale de la traduction d'Ernest Charrière.

¹⁶ Анрі Монго (Henri Mongaul, 1888 – 1941) – франц. перекладач з рос. Серед його перекладів творів Гоголя: *Les Aventures de Tchitchikov ou les âmes mortes*, Paris, éditions Bossard, 1925. Deux volumes in-12 étroit (11cm x 19cm), broché, couverture à rabats, 697pp. Traduit avec une introduction et des notes par H. Mongault; *Nouvelles*, 1938; *La Calèche*, *Le Manteau*, 1938 ; *Les Arabesques (Le Nez, Le Portrait)*, 1938; *Mirgorod (Ménage d'autrefois, La Brouille des deux Ivan, Vii)*, 1938.

¹⁷ Семенов Марк Евгеньевич (1884 – ?, Париж) – письменник, перекладач. Серед його перекладів творів Гоголя: *Les Ames mortes*, 1922; *Le Revizor*, 1922; *Mariage*, 1922; *Lettres sur l'art, la philosophie, la religion*, 1926; *Tarass Boulba*, 1949, а також *Les Ames Mortes*. Traduit Du Russe Par Marc Semenov. PROFIDU In 8 Demi -cuir Paris 1° Édition Dans Cette Collection, 1978.

¹⁸ *Les âmes mortes*, traduction d'Anne Coldefy-Faucart, illustré par Marc Chagall, Paris: *Le Cherche Midi*, 2005.

¹⁹ *Soirées du hameau* (aussi connu sous le titre des *Veillées du village de Dikanka*) (1831-1832) : *La Foire de Sorotchintsy - La Nuit de la Saint-Jean - La Dépêche disparue - Une terrible vengeance - Ivan Fiodorovitch Chponka et sa tante - Le Terrain ensorcelé* – Gallimard, 1989.

насамперед тему Петербурга (петербурзький цикл) у збірках повістей «Миргород» і «Арабески». Миргородський цикл складається з повістей «Старосвітські поміщики», «Вій», «Повість про те, як посварився Іван Іванович з Іваном Никифоровичем», які не так часто перекладалися французькою мовою у порівнянні із збіркою «Арабески», що започаткувала петербурзький цикл творів М. Гоголя: повісті «Невський проспект», «Портрет», «Записки божевільного», туди ж відносять і ті гоголівські твори, які з'явилися пізніше, – повісті «Ніс» (1836), «Коляска» (1836), «Шинель» (1842). Узагальнена картина петербурзької дійсності, життя різноманітних прошарків тогочасного суспільства, підпорядкованого режимові царської Росії, зацікавили французьких читачів. Винятком стала повість «Тарас Бульба», в якій письменник героїзує українське козацтво, цей місцевий колорит України став чимось новим для французьких читачів. Наведена нижче таблиця показує кількість перекладів певних повістей, на її основі можна робити висновок про популярність конкретних творів М. Гоголя у Франції.

<i>Назва</i>	<i>Перекладач, вид-во, рік видання</i>
Іван Федорович Шпонька та його тітонька Ivan Fedorovich Chponka et sa tante	переклад А. Адамова, 1965
Зб. Миргород Mirgorod	Вид-во EGLOFF, 1947
Вій Vii	переклад А. Монго, 1947 Вид-во Actes Sud, 2012
Повість про те, як посварився Іван Іванович з Іваном La Brouille des deux Ivan	переклад А. Монго, 1965; переклад Адамова, 1965; Вид-во Andre Versaille, 2010
Невський проспект La perspective Nevski	переклад Б. Шльозер, 1925 переклад Г. Окутюре, С. Люно, А Монго, 1994 вид-во Жилію, 2003, вид-во Паке, 2005
Ніс Le Nez	переклад Б. Шльозера, 1925 переклад В. Льона і П. Ставров, 1930 переклад Т. Руве, 1948 переклад А. Адамова, 1965 вид-во Gallimard, 1982; вид-во Sorbier, 1992 переклад Г. Окутюре, С. Люно, А Монго, 1994; вид-во Mille et une nuits, 1998; вид-во

	Flammarion, 1995; вид-во J'ai lu i Gallimard , 2005; вид-во Actes Sud Junior, 2011
Портрет Le Portrait	переклад Т. Руве, 1948; переклад Г. Окутюре, С. Люно, А. Монго, 1994; Вид-во Gallimard, 1998; Вид-во Editions de Saint Mont, 2003; Вид-во Карабас, 2007
Шинель Le Manteau	Переклад К. Марм'є, 1856; переклад Б. Шльозера, 1925; переклад Т. Руве, 1948; переклад А. Адамова, 1965; переклад Г. Окутюре, С. Люно, А Монго, 1994; вид-во J'ai lu, 2005; вид-во Gallimard, 2005; вид-во: THELEME EDITION, 2011
Записки божевільного Le Journal d'un fou	переклад С. Люно, вид-во Hazan ,1948; вид-во Фоліо,1992; переклад Г. Окутюре, С. Люно, А. Монго, 1994; вид-во J'ai lu, 1998 і 2003
Коляска la Caleche	переклад А. Адамова, 1965

Повісті Гоголя вийшли окремими збірками, під назвою «новели» оскільки у французькій мові термін повість співпадає з терміном новела, оповідання, не виокремлюючись як жанрова категорія. Останнє найповніше видання здійснене видавництвом Галімар 1994 р., куди ввійшли переклади Г. Окутюре, С. Люно, А. Монго²⁰. Популярністю користується окрема збірка повістей «Петербурзькі оповідання», що з'явилася 1958 р. у перекладі Б. Шльозера²¹. Серед її перевидань 2007 р. у видавництві Акт Сюд (Actes Sud) та 1999 і 2009 у видавництві Фламаріон (Flamarion). Про популярність М. Гоголя свідчить видання його творів у форматі E-book (див. додаток 1).

На основі проаналізованої історії перекладів творів М. Гоголя можна зробити висновок про те, що він залишається популярним і читаним автором у Франції, про що свідчать останні перевидання його творів. Багато французьких літературознавців досліджують його твор-

²⁰ Le Journal d'un fou [Le Manteau et autres nouvelles] // Nouvelles de Pétersbourg [La perspective Nevski - Le portrait -Le Journal d'un fou - Le nez - Le manteau]. Préface de Georges Nivat. Traductions et notes de Gustave Aucouturier, Sylvie Luneau et Henri Montgault.– PARIS, Gallimard, 1994. Роки попередніх видань : 1938, 1966, 1970, 1973, 1979.

²¹ Recits de Petersbourg. Traduit et presente par BORIS DE SCHLOEZER – LE CLUB DU MEILLEUR LIVRE.. 1 vol, 1958, cart éditeur, 13x20, (16) + 256 pages. Перевидання : Récits De Pétersbourg Garnier- Flammarion In-12 Broché illustré Paris 1° Édition 1968 Collection " GF- Texte intégral " . Traduction, Chronologie et préface par Boris de Schloezer - 186 p.

чість. Найпопулярнішими є повісті «Мертві душі», «Портрет», «Невський проспект», «Шинель», «Ніс», «Записки божевільного», «Коляска». Безперечно, у запропонованій статті охоплена тільки частина досліджень та перекладів, деякі з них залишилися поза аналізом, що свідчить про потребу його продовження.

Аннотація

Стаття посвячена проблемі реценції творчества Н. Гоголя во Франції: история переводов его произведений, основные исследование его творчества французскими литературоведами, информация о Н. Гоголе на французских сайтах в интернете. Важним дополнением стала информация о переводчиках произведений Н. Гоголя на французский язык.

Ключевые слова: реценция, перевод, повесть.

Summary

The article deals with the problem of reception of works by M. Gogol in France examining the question of history of his works' translation, the main critical researches on his novels by French scholars as well as the information about M. Gogol in Frenchspeaking internet sites. Based on the studied translations it was proved that M. Gogol remains one of the most popular Russian writers among Frenchspeaking readers who prefer the best his novels such as The Nose, The Overcoat, The Portrait, Dead Souls.

Key words: reception, translation, short story.

Література

1. Матвіїшин В.Г. Українське козацтво у творчій інтерпретації Миколи Гоголя і Проспера Меріме // Прикарпатський вісник НТШ. № 2 (2). – Слово. – 2008. – С. 78-84.
2. Coldefy-Faucart Anne *Le Dit d' Akaki Akakievitch* // La Revue Russe N° 34 (année 2010) « *Vues de Gogol* » / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.afr-russe.fr/spip.php?article2004>.
3. Gogol Nicolas [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://fr.wikipedia.org/wiki/Nicolas_Gogol
4. Leger Louis *Gogol* // Imago Mundi Encyclopedie gratuite en ligne [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cosmovisions.com/Gogol.htm>
5. Montenot Jean *Gogol* // l'Express Culture avec Lire, publié le 01/12/2009 à 09:00 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lexpress.fr/culture/livre/gogol_839034.html
6. Nicolai Gogol, célèbre écrivain ukrainien, est né le 20 mars 1809 // France Ukraine, publié le mercredi 16 mars 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.france-ukraine.com/Nikolai-Gogol-celebre-ecrivain.html>.

7. Nikolaï Vassilievitch Gogol //Larousse [Электронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.larousse.fr/encyclopedie/personnage/Gogol/121697>
8. Nicolas Vassiliévitch Gogol / Le Visage vert. Litterature fantastique [Электронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.levisagevert.com/bibliographie-auteurs/auteurs-g/auteurs-g/g0005.html>
9. Vaag Irina *Gogol était-il russe ou ukrainien?* // L'EXPRESS.fr, publié le 03/04/2009 à 14:49 [Электронний ресурс]. – Режим доступа: http://www.lexpress.fr/culture/livre/litterature-etrangere/gogol-etait-il-russe-ou-ukrainien_751502.html

Додаток 1. Твори М.Гоголя у форматі E-book:

1. Gogol, Nikolaï Vassilievitch : Ames mortes (*Édition Ebooks libres et gratuits. Édition Feedbooks pour le format ePub (volume unique regroupant le tome I et II).* – Parution le 15/09/2006.
2. Gogol, Nikolaï Vassilievitch: Tarass Boulba – *Romans Historique Édition Ebooks libres et gratuits. Édition Feedbooks pour le format ePub.* – Parution le 01/01/2004.
3. Gogol, Nikolaï Vassilievitch: Le Journal d'un fou – *Nouvelles – Contes. Édition Ebooks libres et gratuits. Édition Feedbooks pour le format ePub.* – Parution le 29/06/2004.
4. Gogol, Nikolaï Vassilievitch: Nouvelles : Ménage d'autrefois – VII – La Brouille des deux Ivan – Le Nez – La Calèche – Le Manteau – Le Portrait – Rome. Traduction Henri Mongault – *Nouvelles – Contes Édition Ebooks libres et gratuits.* – Parution le 17/11/2005.
5. Gogol, Nikolaï Vassilievitch: Le Manteau – Le Nez. Traduction Léon Golschmann et Ernest Jaubert – *Nouvelles – Contes Édition Ebooks libres et gratuits.* – Parution le 17/11/2005.
6. Gogol, Nikolaï Vassilievitch: La Perspective Nevski – *Nouvelles – Contes. Édition Ebooks libres et gratuits.* – Parution le 26/06/2007.
7. Gogol, Nikolaï Vassilievitch: Le Révizor – *Théâtre Édition Ebooks libres et gratuits.* – Parution le 16/10/2004.
8. Gogol, Nikolaï Vassilievitch: Les Veillées du hameau près de Dikanka – Tome I : La Foire de Sorochinietz – La Veille de la Saint-Jean – La Nuit de Mai – La Lettre perdue – *Nouvelles – Contes Édition Ebooks libres et gratuits.* – Parution le 18/10/2009.
9. Gogol, Nikolaï Vassilievitch: Les Veillées du hameau près de Dikanka – Tome II : La Nuit de Noel – L'Effroyable vengeance – Ivan Fedorovitch Schponka et sa tante – Le Terrain ensorcelé – *Nouvelles – Contes Édition Ebooks libres et gratuits.* – Parution le 18/10/2009.